

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

KAMERAVALVONNAN YKSITYISYYDEN SUOJA JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Päivitetty 11.04.2011

www.tietosuoja.fi

1. Tietosuojalakeja sovelletaan kameravalvontaan

Henkilötietolaki (523/1999) on henkilötietojen käsittelyä koskeva yleislaki ja sen periaatteita sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka suoritetaan tallentavan tai muun kameravalvontajärjestelmän avulla. Myös muita tietosuojalakeja sovelletaan kameravalvontaan siltä osin kun siitä on tarkemmin säädetty näissä erityislaeissa.¹ Tässä esitteessä ei käsitellä viranomaisten toimesta tapahtuvaa kameravalvontaa, josta on säädetty erikseen.²

Henkilötiedoilla tarkoitetaan alustalle (tallentava video, tietokone, digitaalikamerajärjestelmä, palvelin tms.) talletettuja tietoja, jotka voidaan tunnistaa tiettyä luonnollista henkilöä koskevaksi (esimerkiksi kuva). Näin ollen talletetut kuvat ja ääni ovat henkilötietolaissa tarkoitettuja henkilötietoja, jos henkilö on niistä tunnistettavissa.³

Henkilötietolain ja muiden erityislakien soveltamisesta on olemassa yksi poikkeustilanne, joka koskee henkilötietojen käsittelyä tavanomaisessa henkilökohtaisessa käytössä. Henkilötietolaki ei koske henkilötietojen käsittelyä, jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiinsa.⁴ Tällä tarkoitetaan esim. henkilökohtaiseen kirjeenvaihtoon liittyviä tietoja, yksityisiä ”osoitekirjoja” ja yhteystietoja, tietoja tuttavien merkkipäivistä taikka kuvia ja videotallenteita, jotka mahdollistavat sosiaalisen vuorovaikutuksen perhe- tai läheisessä ystäväpiirissä.

Henkilötietolaki ja muut tietosuojalait asettavat henkilötietoja käsittelevälle rekisterinpitäjälle erilaisia velvollisuuksia, jotka myös tallentavaa kameravalvontaa harjoittavan tulee huomioida.

Tallentavaa kameravalvontaa harjoittava on henkilötietolaissa tarkoitettu rekisterinpitäjä.⁵ Rekisterinpitäjänä toimiva yritys, yhteisö tai henkilö vastaa aina henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Henkilötietojen käsittely ja kameravalvonta voidaan myös ulkoistaa toimeksiannonsaajalle. Järjestelmän tallentama, tunnistettavissa oleva henkilö on rekisteröity.

Tämän ohjeen tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä ja osoittaa henkilötietolaista sekä muusta lainsäädännöstä tulevat keskeiset edellytykset, jotka tulee huomioida kameravalvontaa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Toimintaa valvoo tietosuojavaltuutettu.

¹ Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (579/2004) 16 - 17 § ja 21 §, rikoslain säännökset salakatselusta ja -kuuntelusta.

² Viranomaisten kameravalvonnasta on erikseen säädetty esim. poliisin, tullin ja rajavartioston toimintaan liittyen.

³ Henkilötietolain 3.1 §:n 1 kohta.

⁴ Henkilötietolain 2 §:n 3 mom.

⁵ Henkilötietolain 3.1 §:n 4 kohta: Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan yhtä tai useampaa henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty.

2. Salakatselu ja salakuuntelu on rangaistavaa

Kun henkilötietoja ryhdytään käsittelemään kamerajärjestelmän avulla, on aina syytä etukäteen selvittää salakatselu- ja salakuuntelusäännösten soveltuvuus. Rikoslain 24 luvun 5 §:n, 6 §:n ja 7 §:n (531/2000) mukaan salakatselu ja salakuuntelu sekä niiden valmistelu ovat rangaistavia tekoja.

Salakatselu: Joka oikeudettomasti teknisellä laitteella katselee tai kuvaa

1) kotirauhan suojaamassa paikassa⁶ taikka käymälässä, pukeutumistilassa tai muussa vastaavassa paikassa oleskelevaa henkilöä taikka

2) yleisöltä suljetussa 3 §:ssä⁷ tarkoitettussa rakennuksessa, huoneistossa tai aidatulla piha-alueella oleskelevaa henkilöä tämän yksityisyyttä loukaten, on tuomittava *salakatselusta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Salakuuntelu: Joka oikeudettomasti teknisellä laitteella kuuntelee tai tallentaa

1) keskustelua, puhetta tai yksityiselämästä aiheutuvaa muuta ääntä, jota ei ole tarkoitettu hänen tietoonsa ja joka tapahtuu tai syntyy kotirauhan suojaamassa paikassa, taikka

2) muualla kuin kotirauhan suojaamassa paikassa salaa puhetta, jota ei ole tarkoitettu hänen eikä muunkaan ulkopuolisen tietoon, sellaisissa olosuhteissa, joissa puhujalla ei ole syytä olettaa ulkopuolisen kuulevan hänen puhettaan,

on tuomittava *salakuuntelusta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Tietosuojavaltuutetun toimivaltaan ei kuulu arvioida, onko syyllistytty rangaistavaan tekoon salakatselun tai salakuuntelun osalta. Asian ratkaisee yleinen tuomioistuin.⁸

Vaikka kameravalvonta ei olisikaan salakatselua tai salakuuntelua, on sen joka tapauksessa täytettävä myös henkilötietolain ja muiden tietosuojalakien vaatimukset.

⁶ Rikoslain 24 luvun 11 §:n mukaisia kotirauhan suojaamia paikkoja ovat asunnot, loma-asunnot ja muut asumiseen tarkoitettut tilat, kuten hotellihuoneet, teltat, asuntovaunut ja asuttavat alukset, sekä asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat pihat niihin välittömästi liittyvine rakennuksineen.

⁷ Rikoslain 24 luvun 3 §:ssä tarkoitettuja julkisrauhan suojaamia paikkoja ovat virastot, liikehuoneistot, toimistot, tuotantolaitokset, kokoustilat tai muut vastaavat huoneistot tai rakennukset tai sellaiset rakennuksen aidatut piha-alueet taikka kasarmialueet tai muut puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen käytössä olevat alueet, jolla liikkuminen on asianomaisen viranomaisen päätöksellä kielletty.

⁸ Rikoslain 24 luvun 12 §:n mukainen syyteoikeus: virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä salakuuntelusta, salakatselusta eikä salakuuntelun ja salakatselun valmistelusta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

3. Rekisteriseloste/tietosuojaseloste apuna

Kun kameravalvontajärjestelmää suunnitellaan, apuna kannattaa käyttää henkilötietolain 10 §:n tarkoittamaa rekisteriselostetta. Rekisteriseloste on aina laadittava, kun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia. Se on myös aina pidettävä rekisteröityjen eli kameran kuvaamien henkilöiden saatavilla. Malli rekisteriselosteen tai tietosuojaselosteen (yhdistetty rekisteriseloste + informointiasiakirja) laatimiseksi löytyy tietosuojavaltuutetun kotisivulta.

4. Suunnittelussa huomioitava

Määrittele ja yksilöi, mitä tehtävää varten aiot käsitellä (kerätä ja tallentaa) henkilötietoja

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan sitä organisaatiota, yhteisöä tai henkilöä, jonka käyttöä varten kameravalvontajärjestelmä perustetaan ja jolla on oikeus määrätä kameravalvontajärjestelmän ja kameravalvonnassa muodostuvan henkilörekisterin käytöstä. Rekisterinpitäjä voi olla myös useampia.⁹

Kameravalvonnan käyttöönotosta, järjestelmän hankinnasta ja toimivallasta käsitellä henkilötietoja päättää rekisterinpitäjänä toimiva organisaatio. Asiasta tulee tehdä asianmukainen päätös. Organisaation vastuuhenkilöt, mm. johto, vastaavat aina henkilötietojen käsittelyn ja muun toiminnan lainmukaisuudesta. Näin ollen päätös kameravalvonnan käyttöönotosta ja järjestelmän hankinnasta tulee tehdä siten kuin lainmukainen päätöksenteko organisaatiossa yleensäkin toteutetaan.

Kameravalvonta ja henkilötietojen käsittely voidaan myös lain mukaan ulkoistaa ulkopuoliselle palvelutarjoajalle.¹⁰ Esim. turva-alan yritys, joka toimeksiannosta toteuttaa kameravalvontapalveluita, ei ole rekisterinpitäjä, vaan toimeksiannonsaaja, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Henkilötietolain mukaan ulkoistamisesta on tehtävä asianmukaiset sopimukset ja sitoumukset rekisterinpitäjän ja toimeksiannonsaajan välillä. Tutustu tietosuojavaltuutetun oppaaseen: ”Henkilötietojen käsittelyn ulkoistaminen, yhteiset tietojärjestelmät, verkottuminen ja niihin liittyvät sopimukset”.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus tulee määritellä siten, että siitä ilmenee, mitä rekisterinpitäjän tehtävää varten ihmisiä kuvataan. Tiettyä tehtävää varten perustettuun henkilörekisteriin kuuluvat kaikki tiedot, joita kyseisessä tehtävässä käsitellään, vaikka tietoja pidettäisiin teknisesti erillisissä osarekistereissä.

Arvioi, edellyttääkö tehtävän hoito henkilötietojen keräämistä kameravalvontajärjestelmän avulla. Ole aina valmis perustelemaan tarve. Jos voit hoitaa tehtävän muulla tavoin, älä ryhdy suorittamaan kameravalvontaa.

⁹ Sitä vastoin henkilörekisteristä organisaatiossa vastaava yhteyshenkilö tai tietosuojavastaava ei ole lain tarkoittama rekisterinpitäjä.

¹⁰ Henkilötietolain 8.1 §:n 7 kohta.

Huolehdi avoimesta tiedottamisesta¹¹, jos käytät tallentavia kameravalvontajärjestelmiä.

5. Analysoi koko tietojenkäsittelyketju

Kameralla kerättävien tietojen käsittelyprosessi on suunniteltava jo etukäteen.¹² Henkilötietolaki edellyttää, että myös kameran avulla tapahtuva henkilötietojen kerääminen on aina oltava asiallisesti perusteltua tietojen keräävän toiminnan kannalta. Määritellystä käyttötarkoituksesta tulee ilmetä, minkälaisen rekisterinpitäjälle kuuluvien tehtävien suorittamiseksi kameravalvonta on tarpeen. Kuvaaminen on siis mahdollista vain kun se on välttämätöntä rekisterinpitäjälle kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Kameravalvonnan osalta tyypillinen asiallinen käsittelyn peruste voi olla esim. turvallisuuden tai omaisuuden suojan varmistaminen.

Kuvaamisella kerättävien tietojen tulee rajoittua tehtävien hoitamisen kannalta tarpeellisiin henkilötietoihin. Käsittele vain välttämättömiä ja tarpeellisia tietoja. Ne on pystyttävä määrittelemään. Tiedot on hävitettävä, kun niitä ei ole tarpeen käyttää alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Arvioi, miten kauan tietoja saa säilyttää ja saako niitä luovuttaa eteenpäin. Kiinnitä jo tässä vaiheessa huomio siihen, miten kuvat voidaan tehokkaasti ja turvallisesti hävittää. Käsittely muuhun kuin etukäteen määriteltyyn tarkoitukseen on henkilötietolain nojalla kielletty.¹³

- Tietosuojavaltuutettu suosittelee, että kuvien tallennustarpeen olemassaolo tarkistetaan viimeistään kolmen vuorokauden kuluessa kuvaamisesta. Tiedot on hävitettävä välittömästi kun niitä ei enää ole tarpeen käyttää alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa.
- Jos kameravalvontatehtävä ulkoistetaan eli esim. joku toinen yritys suorittaa kameravalvontaa toimeksiannosta, vastaa toimeksiantaja myös toimeksisaajan toimintojen laillisuudesta. Huomioi tämä kirjallisessa toimeksiantosopimuksessa.
- Älä unohda henkilötietojen suojausvelvoitetta. Henkilötietolain mukaan henkilötiedot on suojattava asiattomalta pääsylvä tietoihin ja vahingossa tai laittomasti tapahtuvalta tietojen hävittämiseltä tai luovuttamiselta. Henkilötietolaki säättää myös vaitiolovelvollisuudesta henkilötietoja käsiteltäessä.¹⁴
- Määrittele etukäteen, ketkä organisaatiossa ja/tai henkilöstöstä ovat oikeutettuja työtehtäviensä tai asemansa perusteella kameravalvonnasta saatavien henkilötietojen käsittelyyn, esim. tallenteiden katseluun ja kuunteluun.
- Älä käytä tallenteita muihin kuin etukäteen suunnittelemiisi, hyväksyttäviin ja etukäteen ilmoittamiisi käyttötarkoituksiin.¹⁵

¹¹ Henkilötietolain 24 §:n rekisterinpitäjän informointivelvoite henkilötietojen käsittelystä.

¹² Henkilötietolain 6 §:n mukainen suunnittelu ja asiallinen käsittelyn peruste.

¹³ Henkilötietolain 7 §:n käyttötarkoitussidonnaisuus.

¹⁴ Henkilötietolaki 32 § ja 33 §.

¹⁵ Henkilötietolain 12.1 §:n 4 kohdan mukaan poikkeuksena arkaluonteisten tietojen käsittelykiellosta on käsittely, joka on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi, puolustamiseksi tai ratkaisemiseksi.

6. Lain asettamat edellytykset

Arvioi henkilötietojen eri säännösten ja mahdollisten erityissäännösten perusteella onko kameravalvonnalle olemassa lain vaatimat edellytykset.

Työpaikoilla tapahtuvaan kameravalvontaan ja kuvaamiseen sovelletaan lisäksi yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 5 luvun säännöksiä. Katso tarkemmin jäljempänä kohta 9.

Huomioi myös rikoslaisissa säädetyt salakatselu ja salakuuntelu säännökset. Katso tarkemmin edellä kohta 2.

7. Tiedottaminen ja kuvattavien tarkastusoikeus

Kuvattavilla on oikeus tietää kameravalvonnasta. Tallentavien kameravalvontajärjestelmien käytöstä on tiedotettava avoimesti. Jokaisella on oikeus tietää, miksi tietoja kerätään, kuka niitä kerää ja mihin niitä on tarkoitus käyttää. Henkilötietolain mukainen informointivelvoite¹⁶ tulee toteuttaa myös kameravalvonnan yhteydessä.

Jokaisella on henkilötietolain mukainen tarkastusoikeus¹⁷ rekisterinpitäjän henkilörekisterissä oleviin itseään koskeviin henkilötietoihin, myös esim. kameravalvonnan yhteydessä tallentuviin tallenteisiin, kuvaan ja ääneen. Tarkastusoikeutta koskeva pyyntö voidaan esittää joko omakätisesti allekirjoitetulla kirjeellä tai henkilökohtaisesti rekisterinpitäjän luona käymällä. Käytännössä rekisteröidyn tulee ilmoittaa tiedon etsimiseksi paikka ja mahdollisimman tarkka aika, jolloin kuvaaminen olisi tapahtunut. Joskus pyynnön esittäjän voi olla tarpeen liittää tarkastusoikeuspyyntöön oma kuvansa.

Jos rekisterinpitäjä kieltäytyy antamasta tietoja, rekisteröidylle tulee antaa kieltäytymisestä kirjallinen todistus, josta käy ilmi kieltäytymisen syy. Kieltäytymisen veroisena pidetään sitä, jos rekisterinpitäjä ei kolmen kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä ole antanut kirjallista vastausta rekisteröidylle. Jos rekisterinpitäjä epää tarkastusoikeuden, rekisteröity voi saattaa asian tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi. Katso tarkemmin tietosuojavaltuutetun ohjausaineisto: ”Henkilörekisteriin talletettujen tietojen tarkastaminen”.

- Rekisterinpitäjän on pidettävä rekisteriseloste aina saatavilla.
- Laita näkyvälle paikalle, esimerkiksi sisäänkäyntien yhteyteen tallentavasta kameravalvonnasta kertova tiedote. Samoin siinä tulisi olla informaatiota järjestelmän ylläpitäjästä sekä tämän yhteystiedot.

¹⁶ Henkilötietolaki 24 §.

¹⁷ Henkilötietolaki 26 § - 28 §.

- Kuvattavilla henkilöillä on oikeus rekisteröidyn tarkastusoikeuden mukaan eräin poikkeuksin¹⁸ tutustua heitä itseään koskevaan kuvamateriaaliin. Huolehdi, että he voivat tietonsa tarkastaa ja että yhteystiedot tarkastusoikeuden toteuttamiseksi ovat saatavilla.

8. Selkeät vastuut ja valvonta

Rekisterinpitäjänä toimiva yritys, yhteisö tai henkilö vastaa aina henkilötietojen käsittelyn ja kameravalvontajärjestelmän lainmukaisuudesta. Toimintaa valvoo tietosuojavaltuutettu.

Mikäli tietojenkäsittelypalvelut ja kameravalvonta on toimeksiannosta ulkoistettu ulkopuoliselle palveluntarjoajalle (esim. turvallisuusalan yritys), ei toimeksiannonsaajalla ole parempaa oikeutta suorittaa kameravalvontaa kuin rekisterinpitäjänä olevalla organisaatiolla.

- Rekisterinpitäjän ja toimeksiannonsaajan välillä tulee tehdä asianmukaiset sopimukset, jossa määritellään mm. vastuut henkilötietojen käsittelyssä. Toimeksiannonsaajan on annettava kirjalliset sitoumukset henkilötietojen suojaamisesta.¹⁹
- Rekisterinpitäjän on tehtävä rekisteri-ilmoitus tietosuojavaltuutetun toimistoon henkilötietojen käsittelyn ulkoistamisesta. Katso tarkemmin tietosuojavaltuutetun ohjausaineisto: ”Henkilötietolain mukainen ilmoitusvelvollisuus”.
- Toimeksiannonsaajan (esimerkiksi turva-alan yritys) on tehtävä henkilötietolain tarkoittama toimintailmoitus tietosuojavaltuutetun toimistoon. Katso tarkemmin tietosuojavaltuutetun ohjausaineisto: ”Henkilötietolain mukainen ilmoitusvelvollisuus”.
- Määrittele organisaation tietosuojavastaava/yhteyshenkilö rekisteriä ja kameravalvontajärjestelmää koskevissa asioissa.
- Määrittele, ketkä organisaatiossa ja/tai henkilöstöstä ovat oikeutettuja työtehtäviensä tai asemansa perusteella kameravalvonnasta saatavien henkilötietojen käsittelyyn, esim. tallenteiden katseluun ja kuunteluun.
- Huolehdi henkilöstön koulutuksesta, erityisesti mm. suojaamisvelvoitteen ja vaitiolovelvollisuuden osalta.²⁰
- Huolehdi tietoturvallisuudesta. Katso tarkemmin tietosuojavaltuutetun opas: ”Tietosuojan ja tietoturvan Tee se itse –tarkastus”.
- Valvo järjestelmän käyttöä. Katso tarkemmin tietosuojavaltuutetun opas: ”Käyttäjälökin tietojen käsittely henkilötietolain mukaan”.

¹⁸ Henkilötietolain 27 §:ssä säädetään tarkastusoikeuden poikkeuksista, joita tulee tulkita suppeasti. Tarkastusoikeutta ei ole, jos tiedon antaminen saattaisi vahingoittaa valtion turvallisuutta, puolustusta tai yleistä järjestystä ja turvallisuutta taikka haitata rikosten ehkäisemistä tai selvittämistä.

¹⁹ Henkilötietolain 32 §:n 2 mom. Sen, joka itsenäisenä elinkeinonharjoittajana toimii rekisterinpitäjän lukuun tai jolle rekisterinpitäjä luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla, on ennen tietojen käsittelyyn ryhtymistä annettava rekisterinpitäjälle asianmukaiset selvitykset ja sitoumukset sekä muutoin riittävät takeet henkilötietojen suojaamisesta.

²⁰ Henkilötietolain 32 § säätelee suojaamisvelvoitteesta ja 33 § vaitiolovelvollisuudesta henkilötietojen käsittelyä suorittaessa.

9. Kameravalvonta työpaikalla

Työpaikoilla tapahtuvaan kameravalvontaan sovelletaan em. henkilötietolain säännöksiin ja velvoitteiden lisäksi lakia yksityisyyden suojasta työelämässä (579/2004, työelämän tietosuojalaki).²¹

Lain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia työelämässä. Lakia sovelletaan vain työnantajan ja työntekijän väliseen suhteeseen. Lakia sovelletaan kaikkiin työsuhteisiin, virkasuhteisiin ja niihin verrattaviin palvelusuhteisiin sekä oppisopimussuhteisiin.

Työnantajalla on oikeus käsitellä työntekijöiden henkilötietoja henkilötietolain 8.1 §:n 5 kohdan asiallisen yhteyden perusteella. Työelämän tietosuojalain 3 §:n mukaan työnantaja saa käsitellä vain välittömästi työntekijän työsuhteen kannalta tarpeellisia henkilötietoja, jotka liittyvät työsuhteen osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien hoitamiseen tai työnantajan työntekijöille tarjoamiin etuuksiin taikka johtuvat työtehtävien erityisluonteesta. Tästä tarpeellisuusvaatimuksesta ei voida poiketa edes työntekijän suostumuksella.

Työelämän tietosuojalain 21 §:ssä säädetään yhteistoimintavelvoitteesta teknisen menetelmin toteutetun valvonnan järjestämisessä. Työntekijöihin kohdistuvan kameravalvonnan ja muun teknisin menetelmin toteutetun valvonnan tarkoitus, käyttöönotto ja siinä käytettävät menetelmät kuuluvat yhteistoiminnasta yrityksissä annetussa laissa, yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa laissa sekä työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetussa laissa tarkoitetun yhteistoimintamenettelyn piiriin. Muissa kuin yhteistoimintalainsäädännön piiriin kuuluvissa yrityksissä ja julkisoikeudellisissa yhteisöissä työnantajan on ennen päätöksentekoa varattava työntekijöille tai heidän edustajilleen tilaisuus tulla kuulluiksi edellä mainituista asioista.

Yhteistoiminta- tai kuulemismenettelyn jälkeen työnantajan on määriteltävä työntekijöihin kohdistuvan teknisin menetelmin toteutetun kameravalvonnan käyttötarkoitus ja siinä käytettävät menetelmät sekä tiedotettava työntekijöille valvonnan tarkoituksesta, käyttöönotosta ja siinä käytettävistä menetelmistä.

Lailla ei perusteta tai luoda työnantajalle teknisen valvonnan osalta oikeuksia ja/tai velvollisuuksia, vaan tavoitteena on saada pelisääntöjen selventämiseksi työpaikoille hyviä yksityisyyden suojaa turvaavia menettelytapoja valvonnan osalta. Muussa lainsäädännössä, kuten työsopimuslaissa ja rikoslaissa on epäsuorasti säädetty rajat työnantajan valvontaoikeuksille säätämällä mm. tietyt yksityisyyden suojaa loukkaavat teot rangaistaviksi. Katso tarkemmin edellä kohta 2. salakatselu ja salakuuntelu säännökset.

²¹ Katso oppaat: "Työelämän tietosuoja –käsikirja", <http://www.tietosuoja.fi> -> oppaat Työelämän tietosuoja -opas, TEM:n esite: http://www.tem.fi/files/20193/8.013s_Tyoelaman_tietosuoja.pdf

Yhteistoimintamenettelyssäkään ei voida sopia sellaisesta kameravalvonnasta, joka ei täytä henkilötietolain tai työelämän tietosuojalain vaatimuksia tai täyttää mahdollisesti salakatselun tai salakuuntelun tunnusmerkistön.

9.1 Milloin kameravalvonta on sallittua

Kameravalvonnasta työpaikalla sekä asiallisesta käyttötarkoituksesta on säädetty työelämän tietosuojalain 16 – 17 §:ssä.

Työnantaja saa toteuttaa jatkuvasti kuvaa välittävän tai kuvaa tallentavan teknisen laitteen käyttöön perustuvaa valvontaa (*kameravalvonta*) vain käytössään olevissa tiloissa.²²

Kameravalvonta on sallittua tilanteissa, joissa tarkoituksena on

- työntekijöiden ja/tai muiden työntäjän tiloissa olevien henkilökohtaisen turvallisuuden varmistaminen
- omaisuuden suojaaminen
- tuotantoprosessien asianmukaisen toiminnan valvominen
- sekä edellä mainittuja vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäiseminen tai selvittäminen.

9.2. Milloin kameravalvonta on kiellettyä

Kameravalvontaa voi suorittaa vain työntäjän käytössä olevissa tiloissa, mutta kameravalvontaa **ei** tule olla henkilöstö- ja sosiaalityötiloissa, pukeutumistiloissa, wc-tiloissa tai muissa vastaavissa tiloissa taikka työntekijän käyttöön osoitetussa henkilökohtaisessa työhuoneessa.

Kameravalvontaa ei koskaan saa käyttää työntekijän tai tiettyjen työntekijöiden tarkkailuun työpaikalla.

Poikkeuksia: Kameravalvonta voidaan kohdentaa tiettyyn työpisteeseen, jos se on välttämätöntä:

- työntekijään kohdistuvan ilmeisen väkivallan, turvallisuuden tai terveyden vaarantumisen uhan vuoksi
- omaisuuteen kohdistuvien rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi, jos työntekijän tehtäviin olennaisesti kuuluu käsitellä arvoltaan tai laadultaan merkittävää omaisuutta, kuten rahaa, arvopapereita tai arvoesineitä.
- työntekijän pyynnöstä, jos kameravalvonta perustuu työntekijän etujen ja oikeuksien varmistamiseksi ja asiasta on sovittu työnantajan ja työntekijän välillä.

9.3 Avoimuus ja informointi kameravalvontaa toteutettaessa työpaikoilla

²² Työelämän tietosuojalaki 16 §.

Työnantajan on kameravalvontaa suunnitellessaan ja toteuttaessaan pidettävä huolta siitä, että:²³

- ennen kameravalvonnan käyttöönottamista selvitetään työntekijöiden yksityisyyteen vähemmän puuttuvien muiden keinojen käyttömahdollisuudet.
- työntekijän yksityisyyteen ei puututa enempää kuin on välttämätöntä toimenpiteiden tarkoituksen saavuttamiseksi.
- valvonnalla saatujen henkilöitä koskevien tallenteiden käyttö ja niiden muu käsittely suunnitellaan ja toteutetaan ottaen huomioon henkilötietolain säädökset²⁴ riippumatta siitä, muodostavatko tallenteet mainitussa laissa tarkoitetun henkilörekisterin.
 - rekisterinpitäjän huolellisuusvelvoite
 - henkilötietojen käsittelyn etukäteinen suunnitteluvastuu
 - asiallisen käsittelyperusteen vaatimus ja käsittelyn tarkoitus
 - käyttötarkoitussidonnaisuus
 - vastuu laadista rekisteriseloste ja pitää se jokaisen saatavilla
 - suojaamisvastuu (organisatorinen ja tietotekninen) laittomalta luovuttamiselta sivullisiin nähden.
 - vaitiolovelvollisuus
 - henkilörekisterin hävittäminen
- työntekijöille tiedotetaan yhteistoiminta- tai kuulemismenettelyn jälkeen kameravalvonnan alkamisesta, toteuttamisesta ja siitä, miten ja missä tilanteissa mahdollisia tallenteita käytetään.²⁵
- jos kameravalvonta on välttämätöntä kohdistaa tiettyyn työpisteeseen, jossa työntekijä työskentelee²⁶, on kameroiden sijainnista tiedotettava työntekijöitä.
- kameravalvonnasta ja sen toteuttamisesta ilmoitetaan näkyvällä tavalla niissä tiloissa, joihin kamerat on sijoitettu.
- tallenteita saadaan käyttää vain niihin tarkoituksiin, joita varten kameravalvontaa on suoritettu ja siten kuin yhteistoimintamenettelyssä on kameravalvonnan käyttämisestä määritelty.
- edellä mainitun estämättä työnantajalla on kuitenkin oikeus käyttää tallenteita myös seuraaviin tarkoituksiin:

1) työsuhteen päättämisen perusteen toteennäyttämiseksi.

2) tasa-arvoissa²⁷ tarkoitetun häirinnän tai ahdistelun taikka työturvallisuuslaissa²⁸ tarkoitetun häirinnän ja epäasiallisen käytöksen selvittämiseksi ja toteen näyttämiseksi. Työnantajalla tulee olla perusteltu syy epäillä työntekijän syyllistyneen häirintään, ahdisteluun tai epäasialliseen käytökseen.

²³ Työelämän tietosuojalaki 17 §.

²⁴ Henkilötietolain 5 — 7, 10 ja 32 — 34 §§.

²⁵ Työelämän tietosuojalaki 21 §.

²⁶ Työelämän tietosuojalain 16 §:n 2 mom. tarkoittamissa tilanteissa.

²⁷ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)

²⁸ Työturvallisuuslaki (738/2002)

3) työtapaturman tai muun työturvallisuuslaissa tarkoitettua vaaraa tai uhkaa aiheuttaneen tilanteen selvittämiseksi.

9.4 Kameravalvontatallenteiden hävittäminen

Lain mukaan tallenteet on **hävitettävä heti**, kun ne eivät enää ole tarpeen kameravalvonnan tarkoituksen toteuttamiseksi ja viimeistään **vuoden kuluttua** tallentamisen päättymisestä.²⁹ Hävittämisen osalta on otettava huomioon myös henkilötietolain mukainen tarpeellisuusvaatimus sekä säännökset henkilörekisterin hävittämisestä.³⁰

Tallenteen saa kuitenkin lain mukaan säilyttää tämän määräajan jälkeen, jos se on tarpeen ennen säilyttämisen enimmäismääräajan loppua selvittäväksi tulleen häirintään, ahdisteluun tai epäasialliseen käytökseen liittyvän asian tai työtapaturman tai työturvallisuusasian käsittelyn loppuun saattamiseksi. Tallenne voidaan myös säilyttää, jos työnantaja tarvitsee tallennetta työsuhteen päättämisen asianmukaisuuden toteennäyttämiseksi taikka jos tallenteen säilyttämiseen on muu erityinen syy.

9.5 Rangaistussäännökset

Työntekijä tai tämän edustaja, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vastoin työelämän tietosuojalain säännöksiä toteuttaa kameravalvontaa ja/tai rikkoo säännöksiä kameravalvonnan avoimuudesta, voidaan tuomita työelämän tietosuojalain rikkomisesta sakkoon.³¹

Rangaistus henkilörekisteririkoksesta, salakatselusta ja salakuuntelusta säädetään rikoslain (39/1889).

10 Viranomaisvalvonta ja ohjausmateriaalia

Perehdy tietosuojalakeihin ennen kuin päätät kameravalvonnasta.

Kameravalvonnan avulla kerättävien henkilötietojen lainmukaista käsittelyä valvoo tietosuojavaltuutettu.

Kameravalvontaa ja henkilötietojen käsittelyä työpaikoilla sekä työelämän tietosuojalain noudattamista valvoo tietosuojavaltuutettu yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa.

Kameravalvonnasta ei pääsääntöisesti ole ilmoitusvelvollisuutta tietosuojavaltuutetulle. Tietosuojavaltuutetulla ei myöskään ole etukäteistä lupa- tai kieltotoimivaltaa kameravalvontaa koskevissa asioissa. Arvioi kuitenkin, tuleeko kameravalvonnan avulla käsiteltävistä henkilötiedoista ja henkilörekisteristä tehdä rekisteri-ilmoitus tietosuojavaltuutetulle. Mikäli automaattisella tietojen käsittelyllä tapahtuva henkilötietojen käsittely perustuu

²⁹ Työelämän tietosuojalaki 17 §:n 2 mom.

³⁰ Henkilötietolaki 9 § ja 34 §.

³¹ Työelämän tietosuojalaki 24.1 §:n 8 ja 9 kohta ja 24 §:n 2 mom.

rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän väliseen muuhun verrattavaan suhteeseen, tulee tästä tehdä rekisteri-ilmoitus.³²

Tietosuojavaltuutettu antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Tietosuojavaltuutetulle voi myös tehdä toimenpidepyynnön, mikäli epäilee itseään koskevaa tietosuojaloukkausta henkilötietojen käsittelyssä. Tietosuojavaltuutettu voi antaa tarkastusoikeuden toteuttamista koskevan päätöksen. Tarvittaessa tietosuojavaltuutettu voi saattaa asian tietosuojalautakunnan päätettäväksi taikka ilmoittaa syytteesenpanoa varten.

Tutustu tietosuojavaltuutetun ohjausmateriaaliin tietosuojavaltuutetun kotisivuilla osoitteessa www.tietosuoja.fi:

Lomakkeet:

Malli rekisteriselosteen tai tietosuojaselosteen (yhdistetty rekisteriseloste + informointiasiakirja) laatimiseksi.

Oppaat:

Tietosuojan ja tietoturvan Tee se itse –tarkastus.

Henkilötietolain mukainen ilmoitusvelvollisuus.

Henkilötietojen käsittelyn ulkoistaminen, yhteiset tietojärjestelmät, verkottuminen ja niihin liittyvät sopimukset.

Käyttäjälokin tietojen käsittely henkilötietolain mukaan.

Henkilörekisteriin talletettujen tietojen tarkastaminen.

Valokuva ja yksityisyyden suoja henkilötietolain kannalta.

Työelämän tietosuoja ja kameravalvonta:

Työelämän tietosuoja -käsikirja, toimintaohjeita yksityisyyden suojan tarkastamiseksi työpaikalla:

Muiden oppaita:

Työelämän tietosuoja -opas, TEM:n esite:

http://www.tem.fi/files/20193/8.013s_Tyoelaman_tietosuoja.pdf

³² Henkilötietolain 8.1 §:n 5 kohta ja 36 - 37 §§:t. Muusta verrattavasta suhteesta on kyse silloin, kun rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välinen suhde ei ole asiakas-, jäsen- tai palvelussuhde. Muun verrattavan suhteen ollessa kyseessä rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välillä voidaan katsoa olevan asiallinen yhteys, mutta sen olemassaolo ei ole rekisteröidylle itsestään selvä. Muu verrattava suhde voi olla esim. kadulle näyteikkunan kohdalle kohdistettua kameravalvontaa suorittavan yrityksen ja kuvanauhalle tallentuvan henkilön välinen suhde.

Liite

Tietosuojavaltuutetun kannanottoja kameravalvonnasta, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta

Kameravalvonnan tai videovalvonnan toteuttaminen kotona tai mökillä

31.8.2005, dno 1594/45/2005

Tietosuojavaltuutetulta kysyttiin videovalvonnan toteuttamisesta kotona ja mökillä, johon tietosuojavaltuutettu totesi yleisenä ohjauksena seuraavaa.

Henkilötietolain 2 §:n 3 momentin mukaan laki ei koske henkilötietojen käsittelyä, jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiinsa. Tarkemman ohjauksen antamiseksi ja oikeudellisen kysymyksen arvioimiseksi olisi pitänyt tietää, missä tarkoituksessa kuvataan ja kuka (yksityishenkilö, taloyhtiö, liikeyritys tms.) kuvaa.

Laki ei sano toisen tontille suunnatuista kameroista selkeästi mitään. Se, mistä valvottavaa kohdetta kuvataan, ei vaikuta juurikaan asiaan, kunhan varmistuu siitä, ettei syyllisty salakatselu nimiseen rikokseen, josta on säädetty rikoslain 24 luvun 6 §:ssä: ”Joka oikeudettomasti teknisellä laitteella katselee tai kuvaa 1) kotirauhan suojaamassa paikassa taikka käymälässä, pukeutumistilassa tai muussa vastaavassa paikassa oleskelevaa henkilöä taikka 2) yleisöltä suljetussa 3 §:ssä tarkoitetussa rakennuksessa, huoneistossa tai aidatulla piha-alueella oleskelevaa henkilöä tämän yksityisyyttä loukaten, on tuomittava salakatselusta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Yritys on rangaistava.”

Salakuuntelusta on niin ikään rikoslain 24 luvun 5 §:ssä oma tunnusmerkistönsä: ”Joka oikeudettomasti teknisellä laitteella kuuntelee tai tallentaa 1) keskustelua, puhetta tai yksityiselämästä aiheutuvaa muuta ääntä, jota ei ole tarkoitettu hänen tietoonsa ja joka tapahtuu tai syntyy kotirauhan suojaamassa paikassa, taikka 2) muualla kuin kotirauhan suojaamassa paikassa salaa puhetta, jota ei ole tarkoitettu hänen eikä muunkaan ulkopuolisen tietoon, sellaisissa olosuhteissa, joissa puhujalla ei ole syytä olettaa ulkopuolisen kuulevan hänen puhettaan, on tuomittava salakuuntelusta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Yritys on rangaistava.”

Saman luvun 11 §:ssä on määritelty kotirauhan piiriin kuuluvat alueet: ”Kotirauhan suojaamia paikkoja ovat asunnot, loma-asunnot ja muut asumiseen tarkoitetut tilat, kuten hotellihuoneet, teltat, asuntovaunut ja asuttavat alukset, sekä asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat pihat niihin välittömästi liittyvine rakennuksineen.”

Rikoslain tulkinta ei kuulu tietosuojavaltuutetun toimivallan piiriin vaan poliisin, syyttäjän ja oikeuslaitoksen tehtäviin.

Katunäkymän ja yksityistien kuvaaminen tallentavan kameravalvontajärjestelmän avulla

9.7.2010, Tietosuojavaltuutetun puhelinkannanotto

Tietosuojavaltuutetulta kysyttiin, voiko yksityinen henkilö asentaa omalle kiinteistölleen/tontilleen tallentavan kameravalvonnan, jonka tarkoituksena on kuvata kiinteistöön rajoittuvaa katukäytävää taikka kiinteistöön rajoittuvaa yksityistä tietä. Kameravalvontajärjestelmä tallentaa katukäytävällä ja tiellä liikkuvia henkilöitä ja ajoneuvoja. Tarkoituksena on turvallisuuden varmistaminen ja omaisuuden suojeleminen esim. ilkivallalta, töhrimiseltä sekä yksityisen tien asianmukaisesta käyttämisestä.

Tietosuojavaltuutettu totesi, että asiassa tulee ottaa huomioon salakatselua ja salakuuntelua koskevat rikoslain säännökset. Tältä osin tietosuojavaltuutetulle ei ole toimivaltaa päättää kameravalvonnan sallittavuudesta.

Siltä osin kun tarkoituksena on kameravalvontajärjestelmän avulla kerätä kadulla sekä yleisellä tai yksityisellä tiellä liikkuvia tunnistettavia ihmisiä koskevia kuvatallenteita, ts. henkilötietoja, ei kyseisessä tilanteessa näyttäisi olevan henkilötietolain 8 §:n tarkoittamaa oikeusperustetta (esim. suostumus, asiakassuhde, jäsenyys) ja asiallista käsittelyn perustetta henkilötietojen keräämiseen sivullista tiellä tai kadulla liikkujista.

Henkilötietolain 2 §:n 3 momentin mukaan laki ei koske henkilötietojen käsittelyä, jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiinsa. Kotirauhan piirissä, ts. kodin ja oman pihapiirin alueella tapahtuva ja siihen kohdistuva kameravalvonta jäänee tavanomaisena yksityisenä tarkoituksena henkilötietolain soveltamisen ulkopuolelle.

Kameravalvonnan järjestäminen taloyhtiön porttikäytävässä

11.7.2005, dnro 964/41/2005

Tietosuojavaltuutetulta kysyttiin, mitä velvoitteita taloyhtiölle koituu nauhoittavan kameravalvonnan käyttöönottamisesta. Tarkoituksena oli järjestää valvonta porttikäytävään nauhoittavan kamera avulla, koska asukkaat tuntevat itsensä turvattomiksi kyseisellä piha-alueella. Lisäksi kysyttiin mm. rekisteriselosteen tekemisestä ja henkilötietolain mukaisen tarkastusoikeuden toteuttamisesta.

Tietosuojavaltuutettu totesi yleisenä ohjauksena, kun esim. web- tai muulla nauhoittavalla kameralla kuvataan tunnistettavia henkilöitä, syntyy tallenteesta henkilötietolain tarkoittama henkilörekisteri. Kaikista henkilörekistereistä tulee laatia rekisteriseloste. Henkilötietolain mukainen tarkastusoikeus koskee myös kameravalvonnasta kertyviä kuvia. Jokaisella on itseään koskeviin henkilörekisterissä oleviin henkilötietoihin tarkastusoikeus.

Toinen kameravalvonnasta aiheutuva velvoite on rekisteröityjen informointi. Jo huoneiston ovella tulee olla riittävän informatiivinen selvitys kuvauksesta ja

siitä, mihin kuva välittyy, kenen saatavilla se on jne., jotta kuvattavien henkilöiden voidaan todeta suostuneen menettelyyn, jos he tulevat sisään kuvattavaan tilaan.

Asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat pihat niihin välittömästi liittyvine rakennuksineen ovat rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuja kotirauhan piiriin kuuluvia alueita. Taloyhtiön asukkaiden suostumus kuvaamiseen em. alueilla lienee syytä etukäteen varmistaa. Taloyhtiön hallituksen tulisi tehdä kameravalvonnasta asianmukainen päätös.

Tietosuojavaltuutetulla ei ole ns. ennakkopäätöstoimivaltaa, vaan jokainen joka kokee kuvauksen tai nauhoitukset mahdollisesti yksityisyyttään loukkaavaksi tai muutoin lainvastaiseksi, voi saattaa asian tietosuojaviranomaisten tai poliisin tutkittavaksi. Jos henkilö haluaa selvitetävän, onko joku syyllistynyt rangaistavaan tekoon, esim. salakatseluun, asian rikosoikeudellisen tutkinnan tekee tarvittaessa poliisi ja rangaistukset määrittää tuomioistuimissa. Henkilötietolain 41 §:n 2 momentin mukaan virallisen syyttäjän on ennen henkilötietolain vastaista menettelyä koskevan syytteen nostamista kuultava tietosuojavaltuutettua ja tuomioistuimen on tällaista asiaa käsitellessään varattava tietosuojavaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi.

Web-kameralla kuvaaminen ja internetiin vieminen

29.12.2005, dnro 828/41/2005

Tietosuojavaltuutetulta kysyttiin, oliko yhdistyksen jäsenille oleskeluun tarkoitettun tilan kuvaaminen webkameralla sallittua. Tarkoituksena oli myös järjestää kyseisen tilan valvonta ilkeiden varalta nauhoittavan kameran avulla, silloin kun huoneisto on suljettu.

Henkilötietolaissa (523/99) henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettänsä tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi. Kuva, josta luonnollinen henkilö on tunnistettavissa, on henkilötieto. Kuvatallenne muodostaa henkilörekisterin, josta tulee laatia henkilötietolain 10 §:ssä tarkoitettu rekisteriseloste.

Tunnistettavien henkilöiden kuvaaminen webkameralla on lisäksi henkilötietolain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilötietojen automaattista käsittelyä, josta kuvattavia henkilöitä tulee informoida henkilötietolain 24 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Jo huoneiston ovella tulee olla riittävän informatiivinen selvitys kuvauksesta ja siitä mihin kuva välittyy, kenen saatavilla se on jne.

Tapauksessa kuvattaisiin ilmeisesti kahta erilaista käyttötarkoitusta varten. Käyttötarkoitukset tulee henkilötietolain 6 ja 7 §:n mukaisesti määrittellä ennen toiminnan aloittamista samalla kun toiminta muutenkin suunnitellaan vastaamaan henkilötietolain säännöksiä. Sikäli kun kuvauksen tarkoituksena on nauhoittavan kameravalvonnan avulla valvoa pääasiassa tyhjänä olevaa

tilaa, on syntyvien nauhojen suhteen syytä menetellä siten, kuin tietosuojavaltuutetun kameravalvontaa koskevassa esitteessä on selvitetty.

Toinen käyttötarkoitus olisi ns. live-kuvan välittäminen suoraan ilmeisesti yhdistyksen kotisivuille. Tietosuojavaltuutetun kannan mukaan kyseessä olisi ennen muuta sananvapauden käyttämiseen verrattava tapahtuma, jolloin henkilötietolain 2 §:n 1 momentin mukaisesti sovellettavaksi tulisivat sananvapautta koskevat säännökset perustuslaissa ja mahdollisesti myös laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä (460/2003). Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota henkilötietolain käyttötarkoitussidonnaisuuteen ja kysymyksessä olevan yhdistyksen toimialaan ja sääntöihin: onko web-kuvan välittäminen käyttötarkoituksena yhteensopiva yhdistyksen toiminta-ajatuksen kanssa; toisin sanoen onko se yhdistystoiminnan kannalta perusteltua ja onko siitä asianmukaisesti päätetty esim. yhdistyksen kokouksessa.

Henkilöstötilojen käytävällä tapahtuva kameravalvonta

20.7.2006, dnro 1378/45/2005

Henkilöstötilojen käytävällä tapahtuvaan kameravalvontaan sovelletaan henkilötietolakia sekä työelämän tietosuojalain 3 §:n, 16 §, 17 § ja 21 §:n säännöksiä.

Tietosuojavaltuutetulla ei ole yleistä ennakkollista lupa- tai kieltotoimivaltaa kameravalvontaa koskevissa asioissa. Tietosuojavaltuutettu totesi yleisenä ohjauksena, että työnantaja voi suorittaa kameravalvontaa, mikäli työnantajan toteuttaman kameravalvonnan tarkoituksena on työnantajan tiloissa työntekijöiden ja muiden tiloissa oleskelevien henkilökohtaisen turvallisuuden varmistaminen, omaisuuden suojaaminen tai tuotantoprosessien toiminnan valvominen. Lisäksi kyseeseen voi tulla turvallisuutta, omaisuutta tai tuotantoprosessia vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäiseminen tai selvittäminen.

Kameravalvonnan kohdistamista rajoittavat kuitenkin työelämän tietosuojalain 16 §:n säännökset, jonka mukaan henkilöstötiloissa, käymälässä, pukeutumistilassa tai muussa vastaavassa paikassa ei saa olla kameravalvontaa. Myöskään työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitetussa työhuoneessa ei saa olla kameravalvontaa. Kameravalvontaa ei saa käyttää tietyn työntekijän tai tiettyjen työntekijöiden tarkkailuun työpaikalla.

Tietosuojavaltuutettu katsoi, että mikäli laitoksen käytävää, jonka varrella puku-, lepo- ja kuntoiluhuoneet olivat, tosiasiallisesti käytettiin työntekijöiden henkilöstötilana/sosiaalitalana, jossa liikuttiin ja oleskeltiin kuten henkilöstötiloissa, ei työnantajan tulisi kameravalvontaa suorittaa siten, että sillä tarkkaillaan ja valvotaan työntekijöitä. Merkitystä voitiin antaa myös sille, harjoittivatko työntekijät käytävällä yksityiselämän piiriin kuuluvia toimia, esim. liikkumista vähissä vaatteissa ja käyttäytyvätkö he siten, että he kokivat olevansa paikassa, jossa he olivat suojattuina ulkopuolisten katseilta.

Kameravalvontaa ei saa käyttää tietyn työntekijän tai tiettyjen työntekijöiden tarkkailuun työpaikalla eikä työntekijän yksityisyyteen saa puuttua enempää

kuin on välttämätöntä esim. turvallisuuden saavuttamiseksi. Työnantajan harkittavaksi tulee erityisesti kameroiden asianmukainen ja käyttötarkoituksen kannalta tarkoituksenmukainen sijoittelu. Työnantajalla on velvollisuus valita työntekijöiden yksityisyyteen vähemmän puuttuvia keinoja ja toteuttaa kameravalvontaa siten, että kameraa ei sijoiteta kuvaamaan henkilöstötilana käytettävää käytävää ja sen varrella olevien henkilöstötilojen ovia ja kulkureittejä. Mikäli työnantajan tarkoituksena on valvoa turvallisuussyistä käytävän sisään- ja ulosmenoreittejä tai käytävällä sijaitsevia laitetiloja, tulisi kameravalvonnan kohdistua näihin tiloihin suuntaamalla kamerat valvottaviin kohteisiin.

Tietosuojavaltuutettu kiinnitti lisäksi huomiota työelämän tietosuojalain 21 §:n mukaisen yhteistoimintavelvoitteen toteutumiseen työpaikalla. Työntekijöihin kohdistuva kameravalvonta ja muun tekninen valvonta sekä sen tarkoitus, käyttöönotto ja käytettävät menetelmät on käytävä läpi yhteistoiminta- ja kuulemismenettelyssä työntekijöiden kanssa sekä tiedotettava asiasta.

Tietosuojalautakunnan ja tuomioistuinten ratkaisuja kameravalvonnasta ja yksityisyyden suojasta

Takseissa tapahtuva kameravalvonta

Tietosuojalautakunnan päätös, 25.02.2002, drno 23/91/011
<http://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/ftie/2002/20020001>

Henkilötieto - Yhteysvaatimus - Arkaluonteinen henkilötieto - Oikeusvaade - Asianmukaisuusvaatimus - Tarpeellisuusvaatimus

Tietosuojalautakunta katsoi, että takseissa toteutettavaan tallentavaan kameravalvontaan sovellettiin henkilötietolakia. Suomen Taksiliitto ry:n hakemus saada tietosuojalautakunnan lupa asentaa turvakamerat takseihin taksinkuljettajien turvallisuuden parantamiseksi hylättiin sen vuoksi tarpeettomana.

Tietosuojalautakunta korosti kuitenkin, että kameravalvonnan yksityiskohtaisessa toteuttamisessa on tarkoin noudatettava henkilötietolain säännöksiä. Tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että kameravalvonnassa tallennetut kuvat on hävitettävä heti kun ne eivät enää ole tarpeen taksinkuljettajien turvallisuuden vuoksi tai heihin kohdistuneiden rikosten selvittämiseksi ja niin pian kuin se on teknisesti mahdollista. Matkustajia on myös informoitava siitä, että taksissa on tallentava kameravalvonta ja siitä, kuka on rekisterinpitäjä ja kenen puoleen matkustaja voi kääntyä kameravalvontaa koskevassa asiassa. Henkilötietolaki edellyttää lisäksi mm., että kameravalvonnassa talletetut kuvat on suojattava niin, etteivät asiattomat pääse niihin käsiksi. Tietosuojavaltuutettu on henkilötietolain soveltamisen yleinen valvontaviranomainen. Tässä ominaisuudessa tietosuojavaltuutetun tehtävänä on seurata myös sitä, että taksien kameravalvonnan yksityiskohtaisessa toteuttamisessa noudatetaan henkilötietolain säännöksiä.

Kameravalvonta työpaikalla – tuomio salakatselusta
Helsingin HO, 21.9.2004, R 04/6462

Helsingin käräjäoikeus on antanut tuomion 21.9.2004, jossa työnantaja tuomittiin salakatselusta sakkoihin. Tapauksessa yövartioiden esimies oli asentanut valvontakameran tavaratalon ensiapuhuoneeseen. Kamera oli suunnattu kuvaamaan huoneen ovea ja tuolia ja kuvista näkyi henkilön huoneeseen tuleminen ja poistuminen. Huonetta käytettiin asiakkaiden ja henkilökunnan sairastapausten ensiapuhuoneena ja lisäksi myös työntekijöiden lepo- ja taukotilana. Tuomion mukaan työnantajan edustaja oli oikeudettomasti kuvannut tallentavalla videokameralla tavaratalon yövartijoita. Tuomion perusteluiden mukaan ensiaputilaa pidettiin kotirauhan suojaamana paikkana, joita ovat esim. käymälät, pukuhuoneet tai muut vastaavat paikat. Edellä mainituissa paikoissa oleskeleva voi olettaa, että hän on suojassa ulkopuolisten katseilta tai ainakin kuvaamiselta. Suojaamisintressi perustuu siihen, että paikassa harjoitetaan intiimejä, yksityisyyteen kuuluvia toimia. Tavaratalossa suoritettava kameravalvonta oli käyty läpi yhtymälautakunnan kokouksessa. Tapaukseen oli haettu muutosta Helsingin hovioikeudesta, joka ei muuttanut tuomiota muutoin kuin maksettujen korvauksien osalta. Tuomio on lainvoimainen.